

ANDRZEJ
MICHALCZYK

JEDI SITH

FILOZOFIE
DOBRA I ZŁA

Podziękowania

Powstanie książki zawsze jest wynikiem nie tylko pracy autora, ale także inspiracji, natchnienia i współpracy z wieloma osobami. Dlatego kieruję słowa podziękowania i wdzięczności dla tych, którzy przyczynili się do jej powstania oraz wspierali mnie w procesie tworzenia:

Mariusz Paško – mecenas sztuki, główny doradca

Przyjaciele

Inwestorzy prywatni

Dedykacja

Dedykuję tę książkę przede wszystkim moim niezującym już Rodzicom, którzy mnie wychowali, zadbali o moją edukację i wykształcenie, przekazali mi swoje zamiłowania do języków obcych, pasję do historii i wielki szacunek wobec słowa pisanego i kultury opartej na książkach i literaturze. Dziękuję im za przekazaną wiedzę i system wartości. Mam nadzieję, że są ze mnie dumni gdziekolwiek teraz się znajdują, nawet jeśli nie ma ich już przy mnie fizycznie na tym świecie.

W drugiej kolejności dedykuję tę książkę najważniejszemu osobom i twórcom z uniwersum Gwiezdných Wojen – w moim odczuciu są to przede wszystkim:

- Timothy Zahn – autor trylogii Thrawna („Heir to the Empire”, „Dark Force Rising”, „The Last Command”)
- Kevin J. Anderson – autor trylogii Akademii Jedi („Jedi Search”, „Dark Apprentice”, „Champions of the Force”)
- Tim Veitch i Cam Kennedy – twórcy klasycznej serii komiksów „Dark Empire” („Dark Empire”, „Dark Empire II”, „Empire’s End”)
- George Lucas – twórca Gwiezdných Wojen, wizjoner, który dał światu przepiękną i fascynującą powieść i sagę. Twórca ponadczasowego dzieła, którym na zawsze wpisał się do kanonu literatury, kina i popkultury. Dzięki niemu świat książek, powieści, komiksów, gier komputerowych i innej twórczości kreatywnej i artystycznej zmienił się raz na zawsze.

Moją książkę dedykuję również fanom Gwiezdných Wojen na całym świecie, ponieważ to dla nich ją tworzyłem. Dedykuję ją także tym, którzy najbardziej mnie do jej napisania zainspirowali:

- Niezliczeni twórcy oraz autorzy książek i komiksów z uniwersum Gwiezdných Wojen
- Niezliczeni twórcy cyfrowi i kreatywni, działający w mediach społecznościowych – youtuberzy, autorzy filmów i innych opracowań dotyczących Gwiezdných Wojen, którzy dzielą się swoją wiedzą, analizami i interpretacjami ze społecznością internetową.
- Prywatni kolekcjonerzy, którzy poświęcają czas, pieniądze i zaangażowanie w budowanie inspirujących, fantastycznych i imponujących kolekcji wszystkiego, co jest związane z Gwiezdnými Wojnami.

Andrzej Michalczyk

Słowo wstępne

Zapraszam czytelników w podróż do odległej galaktyki. Do świata przepojonego i nasyconego mistycyzmem, wiedzą tajemną, do uniwersum będącego połączeniem magii, kultury wojowników i filozofów. Zabiorę Was w podróż do świata, w którym pojęcie Mocy stanowi zaproszenie do eksploracji źródeł dobra i zła. Wybierzecie się ze mną w przeszłość, aby poznać genezę i historię istot wrażliwych na Moc, które z czasem podzieliły się na dwa odrębne nurty filozoficzne – Zakon Sith i Zakon Jedi. Wprowadzę Was w ten zawiły, tajemniczy i mistyczny, ale fascynujący świat i uporządkuję wiedzę o tym w taki sposób, abyście lepiej zrozumieli skąd wziął się podział na Jasną i Mroczną Stronę Mocy. Dlaczego odwieczna walka i konflikt między Sith i Jedi trwa tysiące lat oraz jak potężny wpływ wywarł on na historię i wydarzenia w uniwersum „Gwiezdných Wojen”.

W tej podróży będę Waszym przewodnikiem, przedstawię mocne i słabe strony obu filozofii, z punktu widzenia pojęć dobra i zła. Wnioski końcowe pozostawię jednak Wam do rozstrzygnięcia. Chcę, żeby lektura mojej książki nakłoniła Was do refleksji i pomogła w ocenie obu stron konfliktu. Sami określcie, co jest moralne i etyczne, co jest dobre albo złe.

Gwiezdne Wojny to opowieść o sztuce wyborów, dylematach moralnych i etycznych, oraz konsekwencjach podjętych decyzji. Niech lektura mojej książki nakłoni Was do refleksji i pomoże w ocenie obu stron konfliktu. Sami

określcie, co jest moralne i etyczne, co jest dobre albo złe. Wybór i decyzje powinny być wynikiem świadomości i głębokiego zrozumienia istoty sporu. Niech ta książka ułatwi Wam zrozumienie, zbuduje lepszą świadomość obu stron konfliktu w uniwersum Gwiezdných Wojen – tak, abyście wybierając ostatecznie, po której stronie się opowiecie i która filozofia i doktryna jest Wam bliższa, dokonali wyboru świadomego, zgodnego i spójnego z Waszymi poglądami i Waszą prawdziwą naturą.

Książka powstała z potrzeb serca, umysłu i właściwego momentu. Dojrzywałem długo do tej chwili, żeby w końcu przelać na papier i nadać formę bardzo wielu przemyśleniom i wnioskom, które zgromadziłem na przestrzeni kilku lat – czytając powieści, komiksy, grając w gry ze świata Gwiezdných Wojen. Większość ze źródeł, które przytaczam i cytuję w mojej książce, w większym czy mniejszym stopniu wywarła na mnie znaczący wpływ oraz stała się impulsem do przemyśleń i głębokich refleksji. Większość z nich dotyczyła pojęć dobra i zła oraz interpretacji moralnych aspektów filozofii dwóch najważniejszych nurtów filozoficznych, jakie przewijają się we wszystkich dziełach z cyklu „Gwiezdne Wojny”. Wraz z rozwojem sagi, poszerzanej o coraz to nowsze pozycje – książki, komiksy, gry komputerowe, tematyczne grupy i kanały w mediach społecznościowych jak FB czy YT – poznawaliśmy, jako odbiorcy, czytelnicy, słuchacze, gracze i forumowicze – kolejne szczegóły związane z filozofiami, Jedi i Sith.

To, co zawsze mnie fascynowało, a przypuszczam, że nie tylko mnie, to kwestie związane z ideologiami obu stron odwiecznego konfliktu, wybory i decyzje etyczne, ideały,

którymi się kierowali zwolennicy obu odmiennych filozofii. W miarę jak zyskiwałem szerszy i większy dostęp do faktów i informacji z różnych źródeł, zaczynałem dostrzegać zawilosci i subtelne różnice w interpretacji zasad i dogmatów obu filozofii – Jedi i Sith. Stało się dla mnie jasne, że aby w pełni zrozumieć obie strony, osiągnąć pełne i głębokie zrozumienie, niezbędne jest szczegółowe poznanie podstaw obu systemów filozoficznych, ich początków, źródeł, z których się wywodzą, systemu wierzeń, na których się opierają. Co więcej, potrzebne jest porównanie i spojrzenie krytyczne na obie filozofie, gdyż zarówno Jasna Strona Mocy – reprezentowana przez Jedi – jak i Mroczna Strona Mocy – reprezentowana przez Sithów – mają swoje silne i słabe strony, zalety i wady, przewagi i ograniczenia. Dopiero znając całą historię obu nurtów filozoficznych oraz plusy i minusy każdego z systemów filozoficznych możliwe staje się wyrobienie sobie opinii, czy lub na ile dany system filozoficzny – Jedi czy Sith – reprezentuje „dobro” czy też „zło”.

WPROWADZENIE

**Koncepcje „dobra” i „zła”
według Star Wars
– filozofie Sith i Jedi**

Tematyka i motywy dobra i zła w „Gwiezdnym Wojnach” początkowo były przedstawiane w bardzo uproszczony sposób, czarno-biało i dualistycznie. Początkowo, w pierwszym epizodzie oryginalnej trylogii filmowej – „Nowa Nadzieja” – kwestia podziału na strony „dobra” i „zła” są przedstawione jasno i wyraźnie, dualistycznie: toczy się walka pomiędzy „złym” Imperium, a ruchem oporu – reprezentowanym przez „dobrych” Rebeliantów. Imperium jest przedstawione jako dyktatura i system autorytarny, który ciemniey mieszkańców galaktyki, stosując politykę siły militarnej i przemocy. Rebelianci przeciwstawiają się Imperium, próbując przywrócić demokrację z czasów, gdy w galaktyce panował poprzedni ustrój – zwany Republiką – który, z założenia w kontraście do rządów obecnego Imperium, był „dobry”, sprawiedliwy i szlachetny, oparty na etycznie nieskazitelnych wartościach.

Dalej, w trakcie akcji filmu, dochodzi też kolejny element, wzbogacający i rozszerzający tematykę „dobra” i „zła” – przedstawienie Rycerzy Jedi. Rycerze Jedi, według słów Obi-Wana Kenobiego, byli strażnikami pokoju i sprawiedliwości w Republice, reprezentowali Jasną Stronę Mocy, która uosabia pozytywne, szlachetne i „dobre” wartości. Dla kontrastu, istnieje Mroczna Strona Mocy, o której nic nie wiadomo, a której reprezentantem jest Darth Vader. Dopiero później, w dalszych częściach trylogii, dowiadujemy się, że Darth Vader jest Mrocznym Lordem Sithów – filmy nie wyjaśniają jednak kim są lub kim byli Lor-

dowie Sithów ani skąd pochodzą. Nie wyjaśniają też na czym polega filozofia Sith ani nie przybliżają założeń tej doktryny. Oglądając oryginalną trylogię filmową, mamy jedynie domyślać się i przyjąć, że Jedi są reprezentantami sił „dobra” a Sith są przedstawicielami sił „zła”. W dużym uproszczeniu, dualistyczny model wszechświata w „Gwiezdnym Wojnach”, w kontekście pojęć „dobra” i „zła” przedstawiony jest w następujący sposób: Republika i Jedi reprezentują siły dobra, Imperium i Sith reprezentują siły zła. Jedi to ucieleśnienie szlachetności, rycerze i czempioni stojący na straży moralności, obrońcy sprawiedliwości. Sithowie to okrutni, bezduszni mordercy i psychopaci mordujący dla sadystycznej przyjemności.

O Jedi i ich filozofii powstało mnóstwo opracowań, książek, publikacji, filmów, nagrań na serwisach typu YouTube, na grupach dyskusyjnych. Zdecydowanie mniej uwagi poświęcono drugiej stronie konfliktu – Sithom, albo jest to temat nadal marginalnie traktowany. Oczywiście w Internecie bez trudu można znaleźć już strony i grupy oraz serwisy dedykowane zagadnieniom Mrocznej Strony Mocy i Sithom, jednak nadal jest tego nieproporcjonalnie mniej. Z powyższych względów, dokonując porównania i analizy obu filozofii, dużo miejsca poświęconego jest dogłębniemu przedstawieniu Sith jako kultury, cywilizacji, ich początków, genezy powstania i szczegółom ich doktryn oraz najważniejszym przedstawicielom doktryny filozoficznej. Nie można bowiem dokonać porównania w sytuacji, gdy dysponujemy tylko szczątkowymi informacjami – wówczas obraz byłby zaburzony i niepełny.

Informacje o początkach i genezie powstania obu filozofii są szczątkowe i nawet w oryginalnej trylogii – Nowa

Nadzieja, Imperium Kontratakuje, Powrót Jedi – praktycznie nie wiemy nic na ten temat. Tę kwestię poruszyłem w mojej pracy magisterskiej: „At the beginning, little is known about the Jedi Knights. The first time when they are mentioned in the films is when Obi-Wan Kenobi tells young Luke Skywalker about the ancient order of the Jedi Knight: ‘For over a thousand generations the Jedi Knights were the guardians of peace and justice in the Old Republic¹.’ (Lucas, A new Hope, 1977 DVD Lucasfilm, 2004).

Oraz: „The prologue of the novel gives additional information about the function and the status of the Jedi Order in the Old Republic. It explains that:

‘Once, under the wise rule of the Senate and the protection of the Jedi Knights, the Republic thrived and grew.’

And that their role was to protect the Old Republic. While, during the development of the story, we learn more about the Jedi, discovering their philosophy and beliefs, next to nothing is known about a group called the Dark Lords of the Sith: neither their teachings, nor the origins of the mysterious group are mentioned at any place of the trilogy. The primary representative of this group in the films, Darth Vader, is described by Obi-Wan Kenobi as a former Jedi Knight who turned to evil, a former student of his who abandoned the ways of the Jedi. Unfortunately, neither the films, nor their novel equivalents, offer any further information about the Sith².”

Dopiero rozwój uniwersum, zapoczątkowany przez publikację książek Timothy Zahn’a – „Heir to the Empire”, „Dark Force Rising”, „The Last Command” – znanych jako

¹ Andrzej Michalczyk, „Motywy dobra i zła w Gwiezdnym Wojnach w filmach i powieściach”. Uniwersytet Gdański, Gdańsk 2006, s. 1.

² Tamże, s. 1-2.

Trylogia Thrawna – dodał z czasem więcej materiałów i informacji, dzięki czemu jesteśmy w stanie dowiedzieć

się więcej. W niniejszej książce zajmę się uzupełnianiem i porządkowaniem oraz usystematyzowaniem tych informacji na potrzeby dokładnego omówienia i analizy obu nurtów filozoficznych i ideologii. W powieściach Zahn’a pojawił się wątek Wojen Klonów i nawiązania do epoki Zakonu Jedi przed dojściem do władzy Imperatora Palpatine’a. Pojawił się też wątek Mrocznego Jedi jako jeszcze jednej, odmiennej frakcji w opozycji do Jedi i przedstawicieli Jasnej Strony Mocy.

Trylogia Kevina J. Andersona – „Jedi Academy”, „Dark Apprentice” i „Champions of the Force” – w skrócie określana wśród fanów jako Jedi Academy Trilogy, dodatkowo wprowadziła wątek Mrocznych Lordów Sith z przeszłości, z czasów sięgających 4000 lat przed powstaniem Galaktycznego Imperium. Pojawiła się postać nowego, wcześniej nieznanego Mrocznego Lorda Sith z przeszłości – Exara Kuna.

Ponadto, w latach dziewięćdziesiątych, ukazała się seria komiksów znana jako Dark Empire – „Dark Empire”, „Dark Empire II” i „Empire’s End” autorstwa Timothy Veitch’a i Cam’a Kennedy. Opowiada ona dalsze losy walk między Nową Republiką a odradzającym się Imperium, dowodzonym przez wskrzeszonego w sklonowanym ciele Imperatora Palpatine’a i epizod, gdzie Luke Skywalker, już jako doświadczony Mistrz Jedi, postanawia poznać sekrety Mrocznej Strony i tajemnice Sithów. Decyduje się przejść na stronę Imperium i służyć Imperatorowi. W ramach tej fascynującej historii wprowadzone zostały kolejne, wcześniej nieznanne elementy rozbudowujące wiedzę o Sithach i Mrocznej Stronie Mocy.

W miarę rozwoju uniwersum „Gwiezdných Wojen” zaczęło pojawiać się więcej szczegółów, które rozwinęły wątki filozofii obu walczących ze sobą stron – Jedi i Sith, Jasnej i Mrocznej Strony Mocy. W kolejnych powieściach, komiksach, grach komputerowych poznawaliśmy – jako odbiorcy, czytelnicy, gracze – coraz więcej elementów historii o początkach filozofii Jedi, podziale na Zakon Sith i Jedi. Ponadto, dzięki szybkim postępom w rozwoju Internetu i mediów społecznościowych, pojawiły się też rozmaite grupy dyskusyjne poświęcone tematyce „Gwiezdných Wojen” oraz platformy takie jak YouTube, gdzie fani zaczęli dzielić się swoimi przemyśleniami dotyczącymi nowych informacji lub zaczęli prowadzić kanały w mediach społecznościowych, gdzie dokonują interpretacji i analiz wszystkich dzieł związanych z „Gwiezdnymi Wojnami”.

Każde nowe dzieło, niezależnie od formy, wnosi informacje i szczegóły, które wzbogacają głębię przekazu „Gwiezdných Wojen”, ale wymagają też aktualizacji i dokonania ponownego spojrzenia na całość wiedzy, która jest dostępna oraz dokonania świeżej analizy i interpretacji znaczeń.

Kiedy pisałem pracę magisterską na temat „Gwiezdných Wojen” w 2006 roku, skupiłem się na porównaniu sposobu przedstawienia motywów dobra i zła porównując pierwszą, oryginalną trylogię filmów Geорга Lucaśa z dwoma pierwszymi trylogiami, w formie powieści, które podjęły tematykę jako pierwsze: trylogia Thrawna, napisana przez Timothy Zahn’a i trylogia Akademii Jedi, autorstwa Kevina J. Andersona. Dokonałem wtedy analizy i porównania motywów dobra i zła, kontrastując Imperium z Rebelią. Położyłem też nacisk na porównanie i krytyczną analizę liderów, przywódców i dowódców militarnych obu stron konfliktu z moralnego i etycznego

punktu widzenia. Dziś wracam do zasadniczego zagadnienia, spoglądam jednak na to z szerszej, historycznej perspektywy, porównując i analizując pojęcia dobra i zła w kontekście starcia między dwoma najważniejszymi filozofiami w uniwersum „Gwiezdných Wojen”: Jedi i Sith. Od samego początku sagi, fascynowały mnie zagadnienia etyczne i moralne, związane z tym, co oznacza bycie Jedi lub Sith, ale także – a nawet bardziej – historyczne tło konfliktu obu Zakonów. Dziś, dzięki bogactwu źródeł i dostępności informacji, mogę porównać obie filozofie, które od dziesięcioleci fascynują fanów i miłośników „Gwiezdných Wojen.” Im bardziej zagłębiałem się w to uniwersum, tym mocniej wnikałem w szczegóły związane z genezą i źródłami Mocy, okolicznościami powstania odrębnych filozofii i Zakonów: Jedi i Sith.

Uporządkowanie informacji zawartej w olbrzymiej ilości książek, komiksów, gier komputerowych, forów internetowych, kanałów dyskusyjnych w mediach społecznościowych oraz grupach dyskusyjnych i tematycznych fanów „Gwiezdných Wojen” jest zadaniem wymagającym. Zawsze czułem, że w odpowiednim momencie wrócę do tego tematu i przedstawię swoją wersję analizy, przyglądając się krytycznie obu filozofiom.

Rozdział 1

Doktryna filozoficzna Sith i Jedi – ogólne wprowadzenie i omówienie

„Life does not treat you fairly or unfairly. It merely is. It is up to each of us to be able to be fair or unfair.”

Qui Gon Jinn, Jedi Master

Filozoficzna doktryna Jedi zakładała, że ich Zakon służy ogólnemu dobru. Poświęcając się na rzecz ogółu, rezygnuje z doczesnych dóbr i własnych korzyści, aby służyć wyższym ideałom – nie tyle nawet ludziom i innym rasom, co samej Mocy. Z tego względu Jedi przypominają z założeń zakon mnichów buddyjskich lub zakon franciszkański, gdzie odrzucany jest stan ego, samolubność i egoizm oraz partykularne interesy jednostki. Jednocześnie Zakon Jedi przyjął rolę aktywnych obrońców wyższych wartości, na wzór Paladynów lub Krzyżowców z epoki średniowiecza. Ogólnie, w „Gwiezdnym Wojnach”, kreowany jest ich bardzo pozytywny i jednoznacznie wzniosły wizerunek – reprezentują „dobro”, moralność, sprawiedliwość, poświęcenie i brak egoizmu, stojąc po Jasnej stronie Mocy.

Dla odmiany Sithowie stanowią odwrócenie i zaprzeczenie niemal wszystkiego, czym kierują się Jedi. Według tego, co mówią o nich zwolennicy Jasnej strony Mocy, Sithowie są samolubni, agresywni, egoiści, kierują się wyłącznie własnymi zachciankami. Ponadto stosują siłę i przemoc rozwiązując konflikty, a zatem są niemoralni, okrutni, stanowią reprezentantów sił „zła” czyli Mrocznej strony Mocy. Sithowie są zatem zaprzeczeniem tego, w co wierzą Jedi – są ich całkowitym przeciwieństwem. Ten dualizm przypomina w dużej mierze poglądy i doktrynę filozoficzną Yin i Yang, które są wręcz reprezentowane przez

odpowiednie kolory – czarny i biały – stanowiące część całości, nierozzerwalne elementy tego samego świata. Czy tak jednak jest naprawdę? Spróbuję przyjrzeć się temu krytycznie i analitycznie.

1.1. Kodeksy Zakonów Sith i Jedi

– porównanie i analiza krytyczna

Każdy z obu zakonów wypracował swoje dogmaty, wokół których zbudował własny system zasad moralnych i etycznych. Każdy z zakonów ujął też najważniejsze zasady i pryncypia w formuły kodeksu, który stanowił zwięzłą esencję podstaw filozoficznych i etycznych. Kodeks wyznaczał normy i standardy, którymi należało się kierować.

Subtelna różnica pomiędzy Kodeksem Jedi a Kodeksem Sith polegała na tym, że – ujmując najprościej – trzon Kodeksu Jedi pozostawał uniwersalny, ale jego poszczególne elementy mogły być interpretowane dość szeroko i elastycznie przez wielu różnych nauczycieli i Mistrzów. Kodeks Sith, dla odmiany, był traktowany jako niepodważalny dogmat nie podlegający interpretacjom. Sithowie traktowali swój kodeks jako niekwestionowany fundament przekonań, światopoglądu oraz filozofii. Poddawanie Kodeksu próbom reinterpretacji były dla Sitha niedopuszczalne lub uważane za herezję albo bluźnierstwo. Jedynie nieliczni, najpotężniejsi i najbardziej wyróżniający się spośród Mrocznych Lordów Sith – z reguły tacy, którzy wywarli kluczowy wpływ na dalszy rozwój całego Zakonu – pozwalali sobie na pró-

by zmiany lub reinterpretację Kodeksu, ale nawet ich eksperymenty z jego formułą nie pozostawiły po sobie trwałych efektów.

Zacznijmy od analizy kodeksów obu Zakonów. Potem przyjrzymy się ich historii i genezie powstania obu grup.

1.2. Kodeks Jedi – omówienie

Kodeks Jedi:

Nie ma emocji – jest spokój.

Nie ma ignorancji – jest wiedza.

Nie ma pasji – jest opanowanie.

Nie ma śmierci – jest Moc.

Według zasad spisanych w Kodeksie zakonu Jedi, emocje powinny być opanowane i zastąpione spokojem, czyli niezależnie od sytuacji i okoliczności oraz czynników zewnętrznych i wewnętrznych należy zachować równowagę wewnętrzną i opanowanie. Pozwala to na trzeźwy, racjonalny osąd i ocenę sytuacji. Jest to pogląd zgodny z filozofiami Wschodu, takimi jak filozofia Zen, czy też zachodnimi, jak stoicyzm. Nawiązań do elementów kultury i filozofii Wschodu jest więcej.

W dużym uproszczeniu, filozofia Jedi i Jasnej Strony Mocy zbudowana jest na wielu różnych elementach. Są tu bez wątpienia silne wpływy religii i filozofii Dalekiego Wschodu – zwłaszcza Japonii – takich jak buddyzm zen, nawiązania do kultury samurajów (dążenie

do oświecenia, odrzucenie przyziemnych, doczesnych i materialnych aspektów życia, poszukiwanie i dążenie do osiągnięcia duchowej równowagi, osiągnięcia najwyższej prawdy i świadomości).

Dążenie do osiągnięcia stanu wyższej świadomości i oświecenia duchowego oraz intelektualnego jest jednym z kluczowych elementów w wierzeniach i religiach Dalekiego Wschodu – wiemy też, że George Lucas w wywiadach przyznał wielokrotnie, że inspirował się w procesie pisania scenariusza do „Gwiezdných Wojen” m.in. kulturą Japonii i wojowników samurajskich. Jest to zresztą wyraźne w pewnych innych elementach w klasycznej trylogii filmowej – stroje i szaty Jedi są również inspirowane w dużym stopniu szatami mnichów buddyjskich, chociaż zawierają także podobieństwa do szat zakonników chrześcijańskich (długie szaty z głębokim, szerokim kapturem).

Również kodeks zakonu Jedi jest w dużym stopniu nawiązaniem do kodeksu honorowego wojowników samurajskich i dogmatów buddyzmu zen, połączonych z elementami filozofii zakonów chrześcijańskich, takich jak franciszkanie czy zakon jezuitów. Motyw aktywnej, czynnej walki w obronie wyższych wartości duchowych i moralnych, walki z przejawami zła, moralnego rozkładu i korupcji – to z kolei elementy nawiązujące do cywilizacji Zachodu, zwłaszcza do tradycji rycerzy epoki średniowiecza i rycerskich wypraw krzyżowych.

Elementem, nawiązującym do kultury Zachodu i cywilizacji chrześcijańskiej oraz do motywów biblijnych jest motyw Mesjasza, który ma się pojawić, aby przynieść lub przywrócić zbawienie dla świata. W uniwersum „Gwiezdných Wojen” przyjęło to formę teorii o Wybrań-

cu Mocy, który ma przywrócić zaburzoną równowagę Mocy. Zgodnie z filozofią Jedi, Wybraniec ("The Chosen one") ma przywrócić równowagę między Jasną a Mroczną Stroną Mocy, między Jedi a Sithami, przy czym dla Jedi równowaga jest jednoznaczna z pokonaniem i całkowitym usunięciem Sithów oraz wszelkich wpływów Mrocznej Strony Mocy z galaktyki.

Nawiązania do kultury Dalekiego Wschodu widoczne są także w elementach wyposażenia lub uzbrojenia, zwłaszcza umundurowania wielu postaci. Przykładem jest chociażby słynna czarna zbroja Dartha Vadera, szczególnie hełm – osłona karku jest ściśle wzorowana na japońskim „mempo” – elemencie hełmu, który osłaniał kark wojownika. Mundury oficerskie, które noszą oficerowie Imperium, również zawierają elementy nawiązujące do tradycji militarnych Japonii XX wieku – szczególnie widać to na przykładzie czapek oficerskich w mundurach członków imperialnej floty i sił lądowych.

Prosty w formie krój kurtek mundurów oficerów Imperium w pewnym stopniu nawiązuje do mundurów oficerów japońskich sił zbrojnych z okresu II wojny światowej. Jednocześnie też elementy mundurów oficerów Imperium są nawiązaniem do jeszcze innej – tym razem wywodzącej się z Zachodu – tradycji militarnej. Spodnie oficerskie i wysokie buty kawaleryjskie są ściśle wzorowane na elementach mundurów polowych oficerów niemieckich, zwłaszcza oficerów z okresu III Rzeszy.

Wysokie kawaleryjskie buty i spodnie bryczesy, są ściśle inspirowane mundurami niemieckiego Wehrmachtu i SS. Ciekawostką jest, że szturmowcy Imperium – podstawowe jednostki bojowe imperialnego wojska – noszą zbroje w kolorze białym, co zdawałoby się przeczyć

ogólnej symbolice, gdzie kolor czarny reprezentuje „siły zła”. Ta zagadka jest jednak również związana z kulturą Dalekiego Wschodu – w Japonii kolor biały jest często związany z ceremonią pogrzebową i tradycyjnym pogrzebem według obrządku buddyjskiego. Kolor biały w tym przypadku symbolizuje śmierć – dodaje to Szturmowcom Imperium większej grozy.

Przyjrzyjmy się podstawowym dogmatom zawartym w Kodeksie Jedi.

„Nie ma emocji, jest spokój”.

Ten zapis Kodeksu Jedi głosi, że nie należy poddawać się wpływowi emocji, również tych pozytywnych, jak ekscytacja, radość, miłość. Jedi powinien być w stanie równowagi emocjonalnej i spokoju. Niezależnie od tego, co się będzie wokół działo, Jedi powinien zachowywać przez cały czas emocjonalny dystans wobec wydarzeń i otaczającego świata. Jest to więc zbieżne z założeniami filozofii stoicyzmu lub filozofią buddyzmu zen, gdzie promowane jest zachowanie emocjonalnej, psychicznej i duchowej równowagi. Jedi ma umieć kontrolować emocje i panować nad nimi. Emocje nie mogą rządzić poczynaniami Jedi ani zaburzać jego zdolności do osądu trzeźwej, zrównoważonej oceny rzeczywistości.

„Nie ma ignorancji – jest wiedza”.

Ignorancja, czyli niewiedza, zastępowana jest wiedzą. Podkreślane jest dążenie do poszerzania wiedzy o otaczającym wszechświecie, gatunkach, rasach, przyrodzie. Jedi poprzez pogłębianie wiedzy powinien dążyć do osiągnięcia mądrości oraz docelowo oświecenia. Propagowane jest zatem ciągle uczenie się – od siebie nawzajem, z obserwacji świata, dążenie do pogłębiania zrozumienia

i wyciąganie wniosków.

„Nie ma pasji, jest opanowanie”.

W pewnym sensie jest to rozwinięcie pierwszej maksymy. Pasja rozumiana jest tu jako obsesyjne skupienie się i fiksacja na czymś lub na jakiejś osobie, natomiast opanowanie pojmowane jest jako stan spokoju osiągnięty w momencie, kiedy przestajemy być pod wpływem wszelkich kompulsji, obsesji, wolni od przemożnej chęci osiągnięcia lub posiadania czegokolwiek lub więzi z kimkolwiek.

„Nie ma śmierci, jest tylko Moc”.

Według tego zapisu w kodeksie, życie doczesne, czyli fizyczna egzystencja nie kończy się w momencie biologicznej śmierci. Jednostka przechodzi jedynie w inny stan duchowy, w inny wymiar energii, uwalniając się od doczesnej fizycznej „powłoki” i „formy”. Dlatego nie należy – według wierzeń i doktryny Jedi – ani obawiać się fizycznej śmierci, ani jej usilnie zapobiegać, czy przeżywać żaloby po stracie. Dana jednostka po prostu łączy się z wymiarem energii, łączy się w ten czy inny sposób z Mocą, która przenika wszystko i spaja wszechświat, będąc źródłem życia, odrodzenia. Ta zbieżność do wierzeń w reinkarnację, czy też w koncepcję zmartwychwstania, bliska jest buddyzmowi. Jedną z najbardziej przystępnych i przejrzystych interpretacji wyjaśniających filozofię Jedi zgodnie z ich Kodeksem można odnaleźć w opisie według słów Mistrza Jedi Anoon Bondara, z rasy Twi’Lek³:

„Nie ma emocji, jest spokój”.

Mistrz Bondara nauczył ją, że nie oznacza to, iż należy

³ Reaves, 2001, str. 164 (tłum. aut.).

tłumić własne emocje: „Jedną z niewielu rzeczy, która łączy wszystkie inteligentne gatunki w galaktyce, jest zdolność do odczuwania emocji. Jesteśmy istotami zbudowanymi z emocji, a co za tym idzie, zaprzeczanie im jest głęboko szkodliwe dla zdrowia. Jednak można odczuwać gniew, nie będąc przez niego kontrolowanym. Można przeżywać żalobę nie będąc sparaliżowanym przez żal.

Spokój w Mocy jest fundamentem, na którym zbudowane są struktury naszych uczuć”.

„Nie ma ignorancji, jest wiedza”.

„Los”, powiedział jej Twi’Lek, „sprzyja przygotowanemu umysłowi”. Z pewnością Jedi należeli do najlepiej przygotowanych w galaktyce, jeśli o tym mowa. Nigdy wcześniej nie widziała nikogo, kto byłby tak niesamowicie dobrze wykształcony jak Mistrz Windu, Bondara, Yoda oraz Jinn, oraz wielu innych, u których pobierała nauki lub też z którymi w inny sposób nawiązała kontakt. (...) Uczyła się więc żarliwie, obsesyjnie, wykorzystując olbrzymie źródło wiedzy i mądrości dostępne w bibliotekach i bazach danych Świątyni. I odkryła, że im więcej wiedziała, tym więcej chciała poznać. (...)”.

„Nie ma pasji, jest pogoda ducha”.

(...) Pasja w tym kontekście oznaczała obsesję, przymus, wszechogarniającą fiksację na czymś lub na kimś. Natomiast pogoda ducha nie była jedynie synonimem spokoju, a określeniem stanu opanowania, pozwalającym na odpuśczenie wszelkich fiksacji, by osiągnąć stan wewnętrznego spokoju i równowagi w zgodzie z własnymi emocjami oraz zastąpić niewiedzę wiedzą (...).”.

Istnieje też nieco starsza wersja Kodeksu Jedi, która rzuca dodatkowe światło na to, kim są i czym się kierują użytkownicy Jasnej Strony. Patrząc od początków historii Zakonu Jedi, ten pierwotny Kodeks został sformułowany przez Mistrza Odan-Urr, w czasach sięgających niemal pięć tysięcy lat wstecz wobec wydarzeń opisanych w pierwszej, oryginalnej trylogii: Odan Urr, Mistrz Jedi, pierwszy historyk i bibliotekarz Zakonu Jedi, zbierał i katalogował wiedzę Jedi o Mocy, założył główną bibliotekę i centrum nauki o Mocy na planecie Ossus. Tak opisał kim są Jedi i jakimi wartościami się kierują⁴:

Jedi są strażnikami pokoju w galaktyce.

Jedi używają swoich mocy po to,
by bronić i ochraniać.

Jedi szanują wszystkie formy życia,
w każdej postaci.

Jedi służą innym aniżeli sprawują nad innymi
władzę, dla dobra galaktyki.

Jedi poszukują sposobów, by się doskonalić
poprzez wiedzę i ćwiczenia.

Daje się dzięki temu zauważyć pewne subtelne różnice, jakie zaszły w doktrynie Jedi na przestrzeni tysiącleci. Jedi od samego początku mieli być negocjatorami, protektorami życia, szanującymi każdą formę życia. Wojownikami zaś stawali się w ostateczności. Ich nadrzędną rolą było dążenie do zrozumienia natury i tajemnic Mocy, a poprzez to – osiągnięcie duchowego oświecenia. Jedi nie mieli nigdy sprawować władzy, narzucać swojej woli i ideologii, ani ustanawiać własnych rządów. Nie mieli wpływać w żaden sposób na istniejące struktury władzy administracyjnej czy legislacyjnej.

⁴ www.starwars.fandom.com/wiki/Jedi_Code, (dostęp 20.01.2024).

Wydarzenia przedstawione w Trylogii oraz w serialach „Wojny Klonów” ukazały, że pod tym względem udział Jedi w wojnie i przyjęcie na siebie roli generałów i dowódców wojsk na liniach frontu w otwartym konflikcie, stało się jedną z przyczyn moralnego upadku Zakonu Jedi, poprzez odejście od ideałów kodeksu. Według zasad Kodeksu Jedi, ich role polegały na poszerzaniu wiedzy, zwłaszcza wiedzy dotyczącej Mocy i wszelkich aspektów z nią związanych, przy czym należy zauważyć i pamiętać, że od momentu pierwszej a potem drugiej Wielkiej Schizmy dotyczyło to tylko wiedzy o aspektach związanych z Jasną Stroną Mocy, czyli takich, które miały dobroczynny, wspierający charakter. Oprócz tego, Jedi zobligowani byli do dążenia ku oświeceniu i do zgłębiania niuansów Mocy, aby osiągnąć jak najmocniejsze połączenie z Mocą i poprzez Moc osiągnąć stan duchowego i mentalnego oświecenia oraz intelektualnego rozwoju. Jedi zobowiązywali się do szanowania odmienności, respektowania innych kultur, cywilizacji i innych form życia, kimkolwiek lub czymkolwiek by one były.

Kodeks Jedi obligował ich do podejmowania roli mediatorów i negocjatorów. Jedi mieli łagodzić spory i konflikty, wsłuchiwać się w każdą ze stron sporu a następnie, w oparciu o własne umiejętności i doświadczenie, mieli pomagać znaleźć najbardziej optymalne rozwiązanie sporu, załagodzić lub nie dopuścić do eskalacji konfliktu. Nie mogli jednak wykorzystywać w procesie mediacji swoich umiejętności korzystając z Mocy – takich jak perswazje i wpływanie na czyjeś umysły przy użyciu Mocy – ani też opowiadać się po żadnej ze stron sporu.

Jedi doskonalili zarówno swoje umiejętności intelektualne, poszerzając wiedzę o otaczającym ich świecie – kulturach, cywilizacjach, rasach, społeczeństwach,

przyrodzie – i związku otaczającego ich świata z Mocą, jak również swoje walory fizyczne i zdolności bojowe. Fizyczność była jednak tylko jednym z wielu obszarów rozwoju dla Jedi, a umiejętności bojowe – w tym umiejętność konstruowania miecza świetlnego i posługiwanie się nim w walce, znajomość form i stylów walk na miecze świetlne – stanowiła dla Jedi jedynie element niezbędny w sytuacjach skrajnych i kryzysowych. Nauczanie według Kodeksu Jedi wyraźnie mówiło, że Jedi może sięgnąć po broń tylko w sytuacjach, gdy zawiodły wszelkie inne możliwości pokojowego rozwiązania sporu lub danej sytuacji. Jedi mógł – i miał obowiązek – stawać w obronie pokrzywdzonych, bronić zagrożonych form życia, chronić cenne dla danej społeczności osoby, miejsca lub wartości. Jedi mógł także sięgnąć po broń w sytuacji, gdy zagrożone było życie jego, jego towarzyszy – zwłaszcza innych Jedi – lub gdy zetknął się z przejawem pogwałcenia elementarnych praw albo gdy natrafił na przejaw aktywności lub wpływu Mrocznej Strony Mocy lub jej aktywnych wyznawców i propagatorów. Jedi zobligowany był także do aktywnego zwalczania Sithów, wszelkich przejawów ich działalności i aktywności, ich wpływów oraz wszelkich pozostałości po nauczaniu Sithów – ta reguła doszła jako element Kodeksu po Drugiej Wielkiej Schizmie.

W miarę upływu czasu i rozwoju, gdy cywilizacja w galaktyce rozprzestrzeniała się na kolejne systemy gwiazdne, a Republika rozszerzała swoje wpływy, Jedi docierali do kolejnych światów i cywilizacji oraz kultur i społeczności, wnosząc do nich swój system wartości. Jedi wspierali Republikę i jej działania unifikacyjne, uznając, że są one zgodne i zbieżne z zasadniczymi dogmatami ich systemu filozoficznego. Nie byli jednak częścią systemu

politycznego Republiki ani nie wchodzili w skład rządu, senatu i żadnego urzędu. Sytuacja ta uległa zmianie dopiero po wybuchu Nowych Wojen Sithów, po ich zakończeniu i pokonaniu Bractwa Mroku pod przywództwem Skere Kaan'a. Po rozbiciu Bractwa, Republika ogłosiła tzw. Reformację Ruusańską, w ramach której Jedi i Zakon Jedi stali się odpowiedzialni przez urzędem Wielkiego Kanclerza Republiki i mieli ściślej współpracować z Departamentem Sprawiedliwości w celu zwalczania nieprawidłowości i przejawów łamania praw i zasad obowiązujących na obszarze wpływów Republiki. W wyniku tej Reformacji, Zakon Jedi – chociaż nadal zachowywał autonomię i niezależność w sprawach swojej doktryny – stał się bardziej podporządkowany politykom Republiki i wszedł w większą współpracę z rządem, co odcisnęło piętno na wielu decyzjach Zakonu i Rady Najwyższej Jedi, na ich dalszych poczynaniach i aktywności. Jedi zobowiązywali się poświęcić całe życie na rzecz służby wobec Mocy, społeczeństwa i ich potrzeb. Rezygnowali z własnych indywidualnych pragnień i potrzeb, w tym także z życia prywatnego i rodzinnego. Kodeks Jedi zakazywał przywiązywania się do spraw materialnych i doczesnych. Nakazywał, aby Jedi wyrzekł się potrzeb prywatnych i koncentrował się na służeniu woli Mocy oraz służbie na rzecz społeczeństwa i podporządkowaniu swoich aktywności i działań na rzecz wyższych prawd i ideałów zgodnych z filozofią Zakonu.

Podsumowując, Jedi łączyli w sobie cechy mnichów i zakonników, wiedli życie według zasad i reguł izolacji od spraw doczesnych i przyziemnych. Przyjmowali rolę wojowników – na podobieństwo samurajów lub rycerzy krzyżowych – wtedy, gdy wymagała tego sytuacja. Pełnili rolę mediatorów, doradców, negocjatorów i rozjemców.

Czasami pełnili rolę duchowych przywódców i uzdrowicieli. Wiedli życie skoncentrowane wokół rozwoju mentalnego, intelektualnego i duchowego, poświęcając się studiowaniu niuansów i aspektów Mocy. Skupiali się na sprawach dogmatycznych i na swojej filozofii, wiedli życie głównie w ramach Zakonu. Niekiedy podróżowali, eksplorując nowe światy i docierali do nowych cywilizacji, stając się ambasadorami wyższych prawd i przedstawicielami Republiki, z którą byli związani.

1.3. Struktura organizacyjna Zakonu Jedi – tytuły, rangi i role w Zakonie

Zakon Jedi ukształtował określoną strukturę i hierarchę, według której jego członkowie mieli określone role, zakres odpowiedzialności oraz funkcje. Poniżej przedstawiony jest podział na rangi, z objaśnieniem ról i zakresów odpowiedzialności. W miarę rozwoju historii, którą poznajemy z książek, komiksów i gier poświęconych tematyce Star Wars, dowiadujemy się dodatkowo o dalszym podziale, strukturze i kulturze organizacyjnej w ramach Zakonu Jedi, gdzie Jedi dzielą się na trzy klasy: Jedi Sentinel, Jedi Consular, Jedi Guardian. Dodatkowo, istnieją inne specjalizacje uzupełniające w strukturach Zakonu, m.in. Weapons/Blade Master, Lore Master, Master Librarian oraz te zależne od wewnętrznej organizacji Zakonu w okresie historycznym.

Przytoczę teraz kolejne klasy dla Zakonu Jedi.

Jedi Consular – do tej klasy zaliczają się przede wszystkim użytkownicy Jasnej Strony, którzy specjalizują się

w rolach dyplomatów, mediatorów i negocjatorów. Choć są wyszkoleni w walce, preferują metody rozmów, pertraktacji i mediacji jako sposoby łagodzenia sporów i konfliktów. Skupiają się na zgłębianiu natury Mocy i jej aspektów, dążąc do głębokiego zrozumienia jej istoty, woli oraz praw, którymi się rządzi. Jedi wybierający tę ścieżkę to w dużej mierze filozofowie, intelektualiści, badacze i poszukiwacze wyższych prawd. Klasycznie Jedi Consular wybierali miecz świetlny o zielonym ostrzu, jednak nie był to wymóg i mogli wybrać inną barwę broni.

Jedi Guardian – do tej klasy należą ci spośród użytkowników Jasnej Strony, którzy postanowili wybrać ścieżkę wojowników, aby przez swoje działania bronić ideałów Jedi, zasad Kodeksu, a także słabszych. Pełnią rolę aktywnych obrońców zarówno filozofii, jak i Kodeksu Zakonu Jedi oraz społeczności, zwłaszcza w sytuacjach, gdy dyplomacja zawiodła lub nie była już możliwa. Preferują doskonalenie się w opanowaniu fizycznych przejawów Mocy, władaniu mieczem świetlnym oraz sztukach walki, w tym opanowaniu różnych form i stylów walki. Po osiągnięciu rangi Mistrza Jedi czasami nadawano im tytuł „Mistrz Wojownik” (Warrior Master), który podkreślał ich ponadprzeciętne umiejętności bitewne i opanowanie broni. Klasycznie wybierali miecz świetlny o niebieskim ostrzu, jednak nie był to wymóg i mogli wybrać inną barwę broni.

Jedi Sentinel – to klasa wypośredkowana, w której użytkownik Jasnej Strony łączy umiejętności negocjacyjne z bitewnymi umiejętnościami wojownika. Jedi należący do tej klasy dążyli do osiągnięcia równowagi w panowaniu nad różnymi aspektami Mocy.

Istniały również prestiżowe klasy, jak Grand Master

(Wielki Mistrz) czy Master of the Order. Wielki Mistrz to mistrz Jedi, często członek Rady Zakonu Jedi, wyróżniający się wybitnymi osiągnięciami oraz dogłębnym zrozumieniem natury Mocy i Kodeksu. Był moralnym liderem Zakonu, ale nie posiadał formalnych przywilejów ponad innymi członkami Rady. Miał takie same prawa i obowiązki jak pozostali, mimo że jego opinie miały decydujący wpływ.

Rangi i poziomy w Zakonie Jedi

Młodzik (Youngling) – dzieci uwrażliwione na Moc, zabierane lub przejmowane od rodziców biologicznych, kierowano na wychowanie do Świątyni, w oczekiwaniu na moment, gdy zostanie im przydzielony nauczyciel.

Uczeń/Padawan – uczeń wybrany przez Mistrza Jedi do pobierania od niego nauk. Mistrz Jedi, wybierając Padawana, koncentrował się na edukacji i wychowaniu tego jednego wybranego ucznia. Mistrz mógł mieć tylko jednego ucznia jednocześnie. Padawan musiał przejść końcowe testy i próby wyznaczone przez Radę Zakonu. Po ich pomyślnym zdaniu zostawał mianowany Rycerzem Jedi, a Mistrz mógł wtedy wybrać nowego ucznia.

Rycerz (Knight) – pełnoprawny, doświadczony członek Zakonu, biegły w posługiwaniu się Mocą i bronią. Samodzielnie wypełniał misje zlecane przez Radę i Zakon.

Mistrz (Master) – doświadczony Jedi, którego wiedza i mądrość pozwalały nauczać innych. Mistrz Jedi mógł nauczać wielu uczniów, jednak jeśli wybrał Padawana,

poświęcał mu całą uwagę. Dopiero po zakończeniu jego szkolenia i po pomyślnym przejściu prób wyznaczonych przez Radę, mógł przyjąć kolejnego ucznia.

Członek Rady (Councilor) – Mistrz Jedi, który zasiadał w Radzie Najwyższej Jedi. Na członków Rady wybierano Mistrzów odznaczających się doświadczeniem, mądrością i służbą na rzecz Zakonu.

Wielki Mistrz (Grand Master of the Order) – Mistrz, który ze względu na wzorową postawę moralną, wybitne osiągnięcia oraz głębokie zrozumienie zasad Kodeksu Jedi, był wzorem dla innych. Jego zdanie miało szczególną wagę w kwestiach dotyczących Zakonu, ale nie było niepodważalne. Zasady swobody wypowiedzi i równości obowiązywały wszystkich Jedi, więc nawet opinia Wielkiego Mistrza mogła być przedmiotem dyskusji.

1.4. Kodeks Sith – omówienie

*Pokój jest kłamstwem; jest tylko pasja.
Dzięki pasji osiągam siłę.
Dzięki sile osiągam zwycięstwo.
Dzięki zwycięstwu, zrywam łańcuchy.
Moc mnie uwolni.*

Kodeks Sith jest odwróceniem i zaprzeczeniem wierzeń i systemu wartości Jedi, ale też diametralnie różnym światopoglądem na życie, rolę jednostki i wartości, którymi się kieruje.

„Spokój jest kłamstwem”.

Zgodnie z filozofią Sith, negowanie emocji, zaprzeczanie ich istnieniu i roli w życiu, a także podczas dokonywania wyborów, podejmowania decyzji oraz działań, jest – według doktryny Sith – sprzeczne z naturą. Emocje należy uwalniać, poddawać się im i kierować nimi, zwłaszcza silnymi emocjami, w tym szczególnie agresywnymi i potencjalnie negatywnymi, takimi jak gniew, nienawiść, złość czy strach. Takie emocje, zwłaszcza agresywne, stanowią klucz do uwolnienia pełnego potencjału drzeмиącego w jednostce.

„Dzięki pasji osiągam siłę”.

Pasja, czyli uwolnione emocje, otwierają drogę do potencjału, wzrostu i uwolnienia wewnętrznej siły, potęgi. Dzięki czemu jednostka staje się silniejsza, bardziej odporna, gotowa stawiać czoła przeciwnościom, walczyć o to, w co wierzy, a także o to, z czym się identyfikuje. Poddanie się pasji i osiągnięcie siły jest więc narzędziem i kluczem do tego, by stać się jednostką aktywną, sprawczą, potrafiącą realizować własne zamierzenia lub plany i aktywnie o nie walczyć, co stanowi zaprzeczenie pasywności i bierności, która wynika z doktryny Jedi.

„Dzięki sile osiągam zwycięstwo”.

Siła jest narzędziem do osiągnięcia zwycięstwa, przewyższania przeszkód i przeciwności. Dzięki sile można walczyć z przeciwnikami, pokonywać ich i niszczyć, usuwać z drogi wszelkie przeszkody, które stoją na drodze do obranego celu.

„Dzięki zwycięstwu zrywam łańcuchy”.

Zwycięstwo prowadzi do tryumfu jednostki i oznacza ostateczne zerwanie łańcuchów, wszelkich ograniczeń oraz zasad narzucanych przez społeczeństwo, lokalną

społeczność czy ogół. Wyznawcy filozofii Sith są zwolennikami indywidualizmu i nie chcą być w żaden sposób ograniczani przez narzucane zewnętrznie konwenanse, normy czy restrykcje. Stawiają na wolność oraz całkowitą niezależność jednostki, która ma być wolna od restrykcji i ograniczeń wynikających z obowiązujących praw. Sithowie uważają, że potencjał i talenty wybitnych jednostek muszą dominować nad wszelkimi normami, dlatego nie powinny podlegać żadnym ograniczeniom. Jeśli dana jednostka jest obdarzona wielką siłą albo Mocą, jej celem jest wykorzystywać to w pełni. Moc czy siła jednostki musi być realizowana bez względu na normy, prawa czy społeczne oczekiwania. Indywidualizm stawiany jest ponad ogół.

„Moc mnie uwolni”.

Ostatecznym celem Sitha jest osiągnięcie całkowitej wolności i niezależności, rozumianej jako rezygnacja z powszechnie uznawanych norm społecznych, w tym moralnych i etycznych. Sith kieruje się własnym zdaniem, wolą oraz potrzebami, stawiając indywidualność ponad wszystko. Jednocześnie całkowicie odrzuca pogląd, że Moc jest ideą, której należy poświęcić działania, myśli czy życie. Dla Sitha Moc jest narzędziem do osiągnięcia celów, służącym realizacji wybranych planów. Podczas gdy Jedi służą Mocy i poddają się jej woli, Sith nagina Moc do swojej woli, wykorzystując ją oraz możliwości, które daje, aby kreować własną rzeczywistość i realizować swoje wizje, nie zważając na innych.

W tym miejscu posłużę się wyjaśnieniami, których udzielała Mistrzynie Yuthura Ban, Twi'Lekanka pełniąca rolę jednej z instruktorek w Akademii Sith na planecie Korriban. Korriban była niegdyś centrum i stolicą

starożytnego Zakonu Sith, a jednocześnie pełniła funkcję planety-mauzoleum i nekropolii, gdzie pochowani byli najpotężniejsi oraz najbardziej zasłużeni Mroczni Lordowie Sith z dawnych czasów:

“(…) Proste słowa, lecz łatwo źle rozumiane. Jedi chcieliby sprawić, abys uwierzył, że pokój jest pożądanym celem. Że pokój ducha jest ścieżką do osiągnięcia doskonałości w Mocy. Że brak konfliktu czyni człowieka lepszym. My wiemy, że jest inaczej. To nasz gniew, nasza pasja i nasze pragnienia zasilają Moc. To konflikt doskonali i ulepsza zarówno wiele cywilizacji jak też istot. Konflikt zmusza jednostkę, aby się rozwinęła. Wymusza zmianę, wzrost, adaptację, ewolucję lub śmierć. To nie są nasze własne prawa, lecz prawa Wszechświata. Bez konfliktu jest jedynie stagnacja. Cóż zasila twoją siłę w Mocy, jeśli nie Twoja własna pasja?

To właśnie te silniejsze, mroczniejsze emocje – gniew, nienawiść, strach – to te pasje dają nam siłę. Miłość jest bardziej niebezpieczna niż one wszystkie. Miłość znacznie częściej prowadzi do gniewu i nienawiści. Często jednak prowadzi do litości, co jest o wiele gorsze. (...) Tym, co podtrzymuje przy życiu najbardziej prymitywną istotę, jest strach prowadzący do ucieczki, gniew prowadzący do walki. Bez nich, istota z pewnością by zginęła. Jesteśmy, prawdopodobnie, czymś o wiele więcej niż owe istoty. Jednak w pewnych kwestiach niewiele jest między nami różnic. Uludą byłoby sądzić, że jesteśmy istotami będącymi poza wpływem zwykłych pasji.

Moc daje nam wszystkim potęgę. To mistrzostwo w panowaniu nad pasjami daje nam siłę i potęgę, których brakuje im. Naszym celem jest stać się silniejszymi, by zrealizować w pełni nasz własny potencjał, a nie by

spocząć na laurach. Jesteśmy tymi, którzy poszukują, a nie pasterzami. Im silniejszy w Mocy się stajesz, tym większą osiągniesz potęgę. Lecz zawsze musisz o nią walczyć. Bez zmagania, twoje zwycięstwo pozbawione jest wagi i znaczenia. Bez zmagania, nie posuwasz się naprzód. Bez zmagania jest jedynie stagnacja.

Ile rodzajów zwycięstw jesteś w stanie sobie wyobrazić? Zwycięstwo poprzez pokój, zwycięstwo poprzez poświęcenie, zawieszenie broni. O ile zwycięstwo nie jest osiągnięte poprzez zademonstrowanie i udowodnienie, że twoja potęga jest nadrzędna, zwycięstwo jest zaledwie iluzją, w najlepszym razie czymś tymczasowym. My poszukujemy czegoś więcej.

Łańcuchy reprezentują nasze ograniczenia. Zarówno te, które nam narzucono, jak również te, które my nakładamy na siebie sami. Ostatecznie, celem każdego Sitha jest wyzwolić się od wszelkich takich ograniczeń. W pewien sposób, czynimy tak po to, aby móc robić cokolwiek zechcemy – ale chodzi o coś znacznie więcej, niż tylko to. Istota, która uwolniła się od wszelkich ograniczeń osiągnęła stan doskonałości, a jej potencjał rozwinął się w pełni. Doskonała siła, doskonała potęga, doskonałe przeznaczenie.

Wyobraź to sobie. Oto nasz ideał, tak czy inaczej.

W legendach Sith powiedziano, że Sith'ari – istota doskonała – pewnego dnia poprowadzi nas. Zastanawiam się, jaka byłaby to istota. Legendy głoszą, że Sith'ari zniszczy nas i uczyni nas potężniejszymi niż kiedykolwiek. Ale może jest to jedynie legenda. Doskonałość jest celem, a nie stanem. Jedi z pewnością by to kwestionowali.

Moc jest naszym sługą i naszym panem, nauczycielem

i towarzyszem, bronią i narzędziem.

Poznaj ją a poznasz wszechświat. Osiągnij mistrzostwo w panowaniu nad nią a opanujesz wszechświat. Dąż do doskonałości a Moc Ci to wynagrodzi”⁵.

Rozszerzeniem i uzupełnieniem wyjaśnienia podstaw filozofii Sith są nauki jednego z najważniejszych i naj-

bardziej kluczowych użytkowników Mrocznej Strony Mocy, jakim był Darth Revan, Mroczny Lord Sith, były Rycerz Jedi, który odrzucił nauki i doktryny Jasnej Strony Mocy oraz utworzył na nowo doktrynę filozoficzną Sith:

„Ci, którzy używają Ciemnej Strony, muszą jej również służyć. Zrozumienie tego, to zrozumienie podstawowej filozofii Sithów (...).

(...) Ciemna Strona oferuje Moc dla samej Mocy. Musisz jej pożądać. Pragnąć. Musisz szukać potęgi ponad wszystko, bez zastrzeżeń i wahania.

Moc cię zmieni. Przekształci. Niektórzy boją się tej zmiany. Nauki Jedi skupiają się na walce i kontroli tej transformacji. Dlatego ci, którzy służą światłu, mają ograniczone możliwości. Prawdziwa Moc może stać się udziałem jedynie tych, którzy przyjmą transformację. Nie ma kompromisu. Litość, współczucie, lojalność: wszystko to nie pozwala ci zagarnąć tego, co ci się należy. Ci, którzy chcą podążać za Ciemną Stroną, muszą odrzucić te uczucia. Ci, którzy nie zechcą tego uczynić – i spróbują wędrować ścieżką umiarkowania – upadną

⁵ Źródło: YouTube, autor kanału YT: Papito Qinn – tytuł nagrania: Yuthura Ban Explains the Sith Code; fragment z gry komputerowej: Star Wars: Knights of the Old Republic, wyd. BioWare rok 2003, na licencji LucasArts). Tłumaczenie autora.

*Dalsza część książki dostępna w wersji
pełnej.*

